



המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון
ירושלים, אדר א' התשע"ו, פברואר 2016



מקבלי קצבת נכות כללית בשנת 2014

אופיר פינטו

סקרים תקופתיים 275



המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

מקבלי קצבת נכות כללית בשנת 2014

אופיר פינטו

סקרים תקופתיים 275

ירושלים, אדר א' התשע"ו, פברואר 2016

www.btl.gov.il

פתח דבר

מינהל המחקר והתכנון מציג פרסום נוסף בסדרה על מקבלי קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי.

בסוף שנת 2014 הגיע מספר המקבלים קצבת נכות כללית ל-228,805. הפרסום מציג את מאפייניהם ומשרטט פרופיל שכיח של הנכה המקבל קצבה חודשית, תוך הבחנה בין המצטרפים החדשים ב-2014 לבין מי שהחלו לקבל את הקצבה בשנים הקודמות.

תודתי נתונה לרבקה פריאור, מנהלת אגף מחקרי נכויות במינהל המחקר והתכנון, על הסיוע למשימה, וללודמילה אליאסיאן, מנהלת תחום גמלאות נכות כללית, שתרמה מהידע שלה. כמו כן תודה למיה עורב-הטל על העריכה הלשונית, ששיפרה את סגנון הכתיבה של הפרסום, ולנירה עמיר, שנשאה בנטל ההדפסה.

פרופ' דניאל גוטליב
סמנכ"ל מחקר ותכנון

תמצית

מחקר שיזם המוסד לביטוח לאומי בשיתוף עם מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל העלה כי בישראל חיים כמיליון איש המגדירים עצמם כבעלי מוגבלות ברמה כלשהי המפריעה לתפקודם¹, כ-259 אלף בהם מקבלים קצבה אחת או יותר מענף נכות כללית בביטוח לאומי. מקבלי קצבת נכות כללית מהווים כ-90% מכלל הזכאים לקצבאות מהענף.

בשנת 2014 הגיע מספרם של מקבלי קצבת נכות כללית ל-228,805, שהם על-פי אומדן כ-4.7% מהאוכלוסייה בגיל הזכאות לקצבה (18 עד גיל פרישה). לאחר כעשור שבמהלכו השתנה גיל הפרישה ונחקק תיקון 109 לחוק (חוק לרון), אפשר לראות התייצבות בשיעור הגידול השנתי במספר המקבלים ברמה של 2% בשנה – שיעור הזהה לקצב הריבוי הטבעי באוכלוסייה.

פרסום זה מציג את המאפיינים הדמוגרפיים, הרפואיים והתעסוקתיים של מקבלי קצבת נכות בשנת 2014 ומשרטט פרופיל שכיח של הנכה המקבל קצבת נכות כללית מהביטוח הלאומי, תוך הבחנה בין המצטרפים החדשים בשנת 2014 לבין מי שהחלו לקבל את הקצבה בשנים הקודמות.

¹ נאון ואחרים (2012). בעלי מוגבלות בגיל העבודה בישראל – שכיחות באוכלוסייה, מאפיינים ומצב תעסוקתי. המוסד לביטוח לאומי.

תוכן העניינים

1	עיקרי החוק
4	מקבלי קצבת נכות כללית
9	ממצאים עיקריים
11	לוחות נוספים
28	נושא לדיון – מיצוי זכויות בנכות כללית
36	נספח: חלוקת מדינת ישראל למחוזות ולנפות

עיקרי החוק

הזכאים לקצבה

במסגרת ביטוח נכות כללית, משולמת קצבה חודשית למי שהוא תושב ישראל, מגיל 18 ועד גיל פרישה, אשר עקב נכותו נפגעה יכולתו להשתכר מעבודה¹. קצבה זו מבטיחה לזכאים הכנסה מינימלית לקיום. החוק מגדיר שני סוגי זכאים לקצבה:

- **נכים משתכרים** – גברים או נשים שבעקבות ליקוי גופני, שכלי או נפשי, ממחלה, מתאונה או ממום מולד, איבדו מכושרם להשתכר, או שכושרם להשתכר הצטמצם ב-50% או יותר, או שהכנסתם החודשית מעבודה אינה עולה על הרף הקבוע בחוק. בתוך כך, החוק מבחין בין שתי קבוצות זכאים: קבוצה א' – אנשים עם לקות חמורה² או אנשים עם זכאות ממושכת³, הזכאים לקצבת נכות אם הכנסתם מעבודה אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע. קבוצה ב' – כל השאר: זכאים לקצבת נכות אם הכנסתם מעבודה אינה עולה על 45% מהשכר הממוצע.
- **עקרות בית** – נשים נשואות, שלא עבדו מחוץ למשק ביתן תקופות המוגדרות בחוק לפני שהגישו את התביעה לקצבה, ואשר עקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי, הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מולד, איבדו לפחות 50% מכושרן לתפקד במשק הבית.

קביעת הזכאות לקצבה

קצבת נכות משולמת מהיום ה-91 להופעת הליקוי, ובלבד שהתביעה הוגשה בתוך 15 חודשים מיום הופעת הליקוי. בתביעה מאוחרת יותר, מועד תחילת התשלום מאוחר יותר. בתהליך קביעת הזכאות לקצבה כמה שלבים:

- **קביעת נכות רפואית** – רופא מוסמך מטעם המוסד לביטוח לאומי, בכפוף לבדיקות רפואיות ולמסמכים רפואיים, קובע את אחוזי הנכות הרפואית בהתאם למבחני הנכות הקבועים בחוק. האחוזים הרפואיים מבטאים את חומרת מצבו הרפואי של הנכה. במסגרת הבדיקות הרפואיות, הרופא ופקיד התביעות בודקים אם מתקיימים תנאי הסף הנדרשים להגדרת האדם כנכה: (א) נכה משתכר – נכות רפואית של 60% לפחות, או 40% כשיש ליקוי אחד לפחות בשיעור של 25% או יותר. (ב) עקרת בית – נכות רפואית של 50% לפחות.
- **בחינת ההכנסות מעבודה במועד ההצטרפות** – גובה ההכנסות מעבודה המאפשרות תשלום קצבה משתנה בהתאם למצב הרפואי ולקבוצה שהמבוטח שייך אליה.

¹ בקביעת הזכאות לקצבת נכות אין מביאים בחשבון את הכנסת הנכה שלא מעבודה.

² מי שנקבעה לו נכות רפואית בשיעור 70% לפחות, או שהוא סובל מפיגור שכלי או ממוגבלות נפשית בשיעור 40% לפחות.

³ מי שהיה זכאי לקצבה במשך 60 חודשים לפחות ב-7 השנים שקדמו ל-1.8.2009.

- **קביעת דרגת אי-כושר השתכרות** – פקיד התביעות של הביטוח הלאומי, לאחר שנועץ ברופא המוסד ובפקיד השיקום, קובע באיזו מידה נפגע כושרו של הנכה להשתכר (דרגת האי-כושר), בהתאם למידת יכולתו לשוב לעבודתו (באופן מלא או חלקי) או להשתלב בעבודה מתאימה אחרת, ובכפוף להשכלתו, כושרו הגופני ומצבו הרפואי. קביעת דרגת אי-כושר מלאה או חלקית מבטאת אובדן מלא או חלקי של כושר ההשתכרות, וקביעת דרגת אי-כושר קבועה או זמנית מצביעה על אובדן כושר ההשתכרות לצמיתות או לפרק זמן מוגבל. אובדן כושר השתכרות נמוך מ-50% אינו מזכה בקצבה.

"חוק לרון"

באוגוסט 2009 נכנס לתוקף תיקון 109 לחוק הביטוח הלאומי (**חוק לרון**) שנועד לשפר את התנאים של מקבלי קצבת נכות היוצאים לעבוד, מתוך כוונה לשפר את איכות חייהם, לשלבם בחברה ולשפר את תדמיתם בעיני הציבור. השינוי העיקרי בעקבות התיקון היה הגדלה של ההכנסה מעבודה בלי לשלול את הזכאות לקצבה ואת ההטבות הנלוות לה, ולהבטיח כי הסכום הכולל מעבודה ומהקצבה יהיה תמיד גבוה מסכום הקצבה בלבד⁴. כדי להבחין בין בעלי פוטנציאל גבוה להשתלבות בעבודה לבין מי שסיכוייהם לכך נמוכים יותר, חולקו הנכים לשתי קבוצות. נוצרו גם קריטריונים שונים לבחינת ההכנסות מעבודה, במטרה לעודד את ההשתלבות בעבודה. כחלק מהתיקון גם נוספה קצבה חדשה במסגרת ביטוח נכות – קצבת עידוד, המשולמת במקום קצבת נכות למי שהכנסתו מעבודה עולה על הסכום שנקבע בחוק, כלומר 45%-60% בהתאם לקבוצה, והוא היה זכאי לקצבת נכות 12 חודשים לפחות.

גובה הקצבה ותוספות

- נכה משתכר או עקרת בית שנקבעה להם דרגת אי-כושר מלאה (75% לפחות) זכאים לקצבה חודשית בגובה 26.75% מהסכום הבסיסי שהגדרתו בחוק (ב-2014 2,342 ש"ח). לנכים בדרגת אי-כושר מלאה, שאינם שוהים במוסד ואשר אחוז הנכות הרפואית שלהם 50% לפחות (ממארס 2014 לאנשים עם סעיפי ליקוי 33 או 91 – 40% נכות), משולמת תוספת (**קצבה חודשית נוספת** – קח"ן) בסכום של 252-372 ש"ח (ב-2014). כ-68% ממקבלי הקצבה היו זכאים ב-2014 לתוספת זו.
- הנכה גם זכאי לתוספת בעבור התלויים בו, המהווה כלי חשוב בהיחלצות מעונו במשפחות שאחד ממפרנסיה נכה.
- בעבור בן/בת זוג תושב ישראל (בין שהם נשואים ובין שהם ידועים בציבור), שהכנסתו החודשית אינה עולה על 57% מהשכר הממוצע, משולמת תוספת של 50% מקצבת היחיד המלאה המשולמת לו.

⁴ עד 2009 הזכאות לקצבת הנכות נקבעה בהתאם להשכלתו של הנכה. כעת היא מקוזזת בהתאם ללוח ח' מהגדרתו בחוק: בעבור הכנסות מעבודה שאינן גבוהות מ-21% מהשכר הממוצע, הקצבה החודשית אינה משתנה; בעבור הכנסות של 21%-25% מהשכר הממוצע הקצבה מקוזזת ב-10%; בעבור הכנסות של 25%-68% היא מקוזזת ב-30%; בעבור הכנסות של 68%-93% – ב-40%; ובעבור הכנסות הגבוהות מ-93% – ב-60%.

- בעבור ילד תושב ישראל (כהגדרתו בביטוח הלאומי), משולמת תוספת של 40% מקצבת היחיד המשולמת לו (בעד שני הילדים הראשונים בלבד). עקרת בית נכה זכאית לתוספת בעבור שני הילדים הראשונים בלבד ולא בעבור בן זוגה.
- מי שמקבלים תוספת בעד התלויים בהם ויש להם הכנסות שלא מעבודה – ינוכה מהתוספת בעד התלויים (בלבד) כל סכום ההכנסה שלא מעבודה.

מלבד ההטבות במסגרת הביטוח הלאומי, מקבלי קצבת נכות או קצבת עידוד זכאים גם להטבות מגופים ציבוריים שונים בתנאים שונים⁵.

⁵ הטבות אלה כוללות בין היתר פטור מתשלום דמי ביטוח לביטוח לאומי, פטור מתשלום מס הכנסה ומס רכישה למשרד האוצר, הנחות במיסי ארנונה ומיס, סיוע בשכר דירה או ברכישת דירה על ידי משרד הבינוי והשיכון, הנחה במיסים המשולמים למינהל מקרקעי ישראל, הנחות בתחבורה ציבורית, הטבות ממשרד הרווחה והטבות בתשלומים לקופות החולים. פירוט ההטבות אפשר למצוא באתר האינטרנט של המוסד ואצל הגופים השונים.

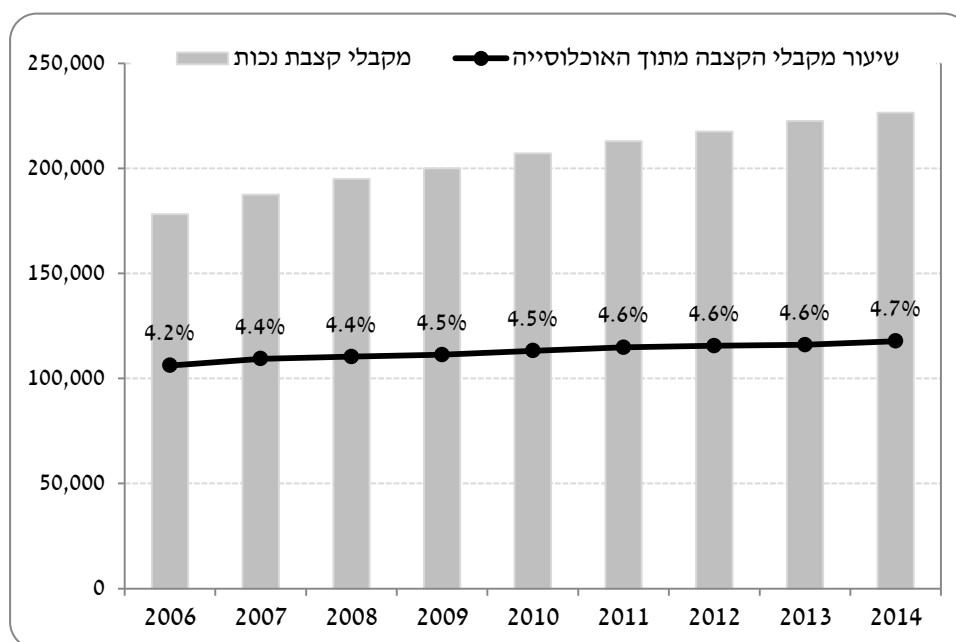
מקבלי קצבת נכות כללית

מתחילת שנות ה-2000, שיעור הגידול במספר המקבלים קצבת נכות היה גבוה פי 2 ויותר בהשוואה לשיעור הגידול הטבעי באוכלוסייה, מכמה סיבות: (א) ההעלאה ההדרגתית של גיל הפרישה לגברים ולנשים. (ב) הגידול בשיעורי התחלואה באוכלוסייה, שנבע מהעלייה בדיווח על מחלות ומהירידה בשיעורי התמותה בקרב החולים. (ג) הורדת המינימום להכנסות המאפשר בחינת זכאות לקצבת נכות (והקיזוז ההדרגתי של קצבת הנכות ביחס להכנסות מעבודה).

משמוצה הפוטנציאל של מצטרפים חדשים שנעשו זכאים בעקבות השינויים הללו, התייצב הגידול השנתי ברמה של 2% בשנה – קרוב מאוד לגידול הטבעי באוכלוסייה. למרות זאת, חלקם של מקבלי קצבת נכות באוכלוסייה בגיל העבודה מוסיף לעלות (4.7% ב-2014) (תרשים 1), מכמה טעמים: הגידול בשיעור התחלואה, הירידה בשיעורי התמותה, והירידה בקצב הגידול של האוכלוסייה בגיל העבודה. בסוף 2014 הגיע מספר מקבלי הקצבה החודשית ל-228,805.

תרשים 1

מקבלי קצבת נכות והתפתחות האוכלוסייה בגיל העבודה, 2006-2014



הגידול במספר מקבלי קצבת נכות והשינויים שחלו בענפי גמלאות אחרים⁶ השפיעו על משקלם של התשלומים בענף נכות בכלל תשלומי הגמלאות, ואלה גדלו בהתמדה עד שנת 2008. כיום, סך ההוצאה בעבור קצבאות נכות כללית (כולל ההוצאה לשיקום נכים⁷) הוא כ-8.6 מיליארד ש"ח, המהווים כ-66% מסך ההוצאה של ענף נכות וכ-12.3% מסך תשלומי הביטוח הלאומי לגמלאות (לוח 1).

לוח 1

מקבלי קצבת נכות, סך תשלומי הקצבאות וחלקם בכלל גמלאות הביטוח הלאומי, 2006-2014

שנה	מספר המקבלים	סך ההוצאה (אלפי ש"ח, מחירים קבועים)	כאחוז מתשלומי הגמלאות
2006	181,747	6,835,379	12.8%
2007	189,146	7,145,608	13.0%
2008	197,229	7,204,531	13.0%
2009	203,042	7,441,244	12.4%
2010	210,271	7,815,237	12.6%
2011	214,749	7,830,996	12.3%
2012	219,678	8,064,304	12.1%
2013	224,794	8,228,103	12.2%
2014	228,805	8,620,535	12.3%

על אף הירידה בשיעור הגידול השנתי במספר הזכאים, מספר התביעות לקצבת נכות כללית מוסיף לעלות (ב-2014 הגיע לכ-113 אלף), ללא שינוי של ממש בשיעור התביעות שנדחו. אפשר להניח שהמצב הכלכלי של התובעים דחק אותם לתור אחר מקורות הכנסה חלופיים, כשמנגד גדל מספר האנשים שיוצאים מהמערכת – דבר המשפיע על הגידול נטו במספר המקבלים.

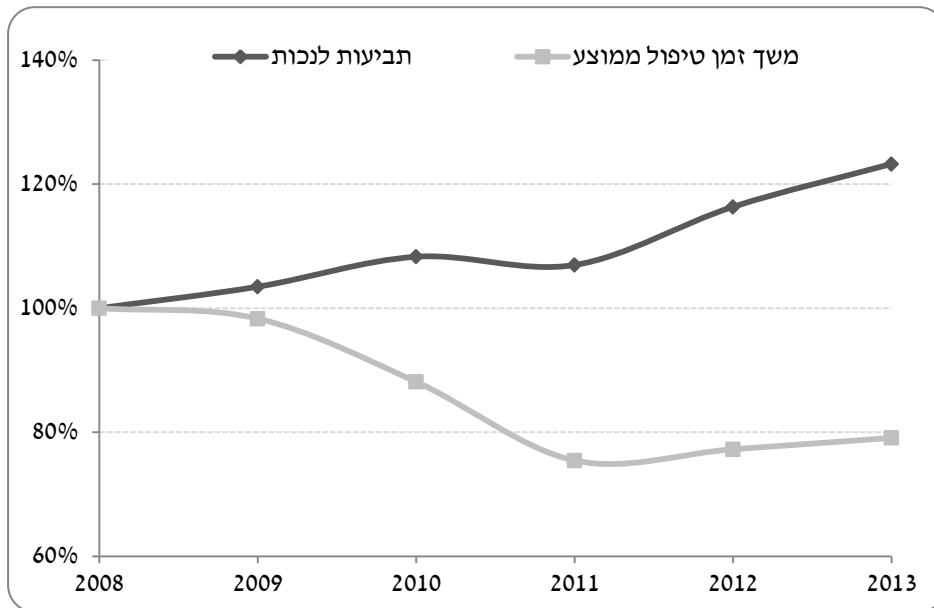
למרות הגידול המתמשך במספר התביעות בשנה, כחלק משיפור השירות למבוטחים, הביטוח הלאומי הציב לו למטרה לצמצם במידת האפשר את משך זמן הטיפול בתביעה ממועד הגשתה ועד קבלת ההחלטה. מטרה זו הושגה: בהשוואה לשנת 2008, זמן הטיפול הממוצע בתביעה לקצבת נכות ירד בכ-20% והוא כיום 55 ימים בממוצע (תרשים 2).

⁶ העלאת גיל הפרישה בשנת 2005 והקיצוצים שנעשו בשנים 2002-2003 בקצבאות הביטוח הלאומי, שהשפיעו בעיקר על מקבלי קצבאות זיקנה, הבטחת הכנסה וילדים.

⁷ לא כולל את התשלומים לשר"מ, ילד נכה, ניידות, גזת ופוליו.

תרשים 2

השינוי במספר התביעות לקצבת נכות כללית ובמשך זמן הטיפול הממוצע בפנייה (אחוזים) 2014-2008



לאחר שנבדק כי התובע עומד בתנאי הזכאות המקדימים, הבקשה מועברת למערך הוועדות הרפואיות. כל תלונה רפואית נבדקת בידי רופא מומחה בתחומו, ובכל ישיבה של ועדה רפואית נדונים בממוצע שלושה-ארבעה תיקים. בשנת 2014 נדונו כ-81 אלף פניות לנכות כללית בוועדות הרפואיות, 92% בהן נדונו בדרג הראשון (השלב הראשון בתביעה). בכל תביעה לקצבת נכות כללית מתקיימים בממוצע 2.3 דיונים, ובפנייה לדרג השני (השלב השני) מספר הדיונים הממוצע גבוה פי 2 (4.6 דיונים בממוצע לכל פנייה).

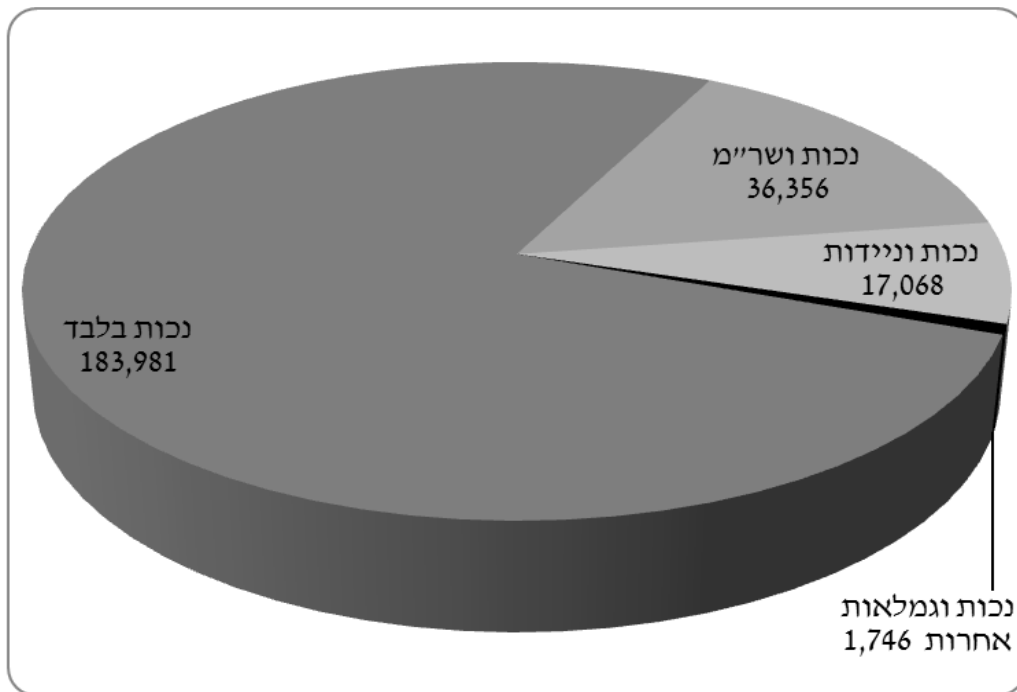
לוח 2

פניות, דיונים וישיבות של ועדות רפואיות בתחום נכות כללית, 2014

ישיבות	דיונים	פניות	דרג
70,560	183,959	80,987	סך הכל
56,962	154,113	74,468	דרג ראשון
13,598	29,846	6,519	דרג שני – עררים

מנובמבר 1999, מי שמתקיימים בו כל התנאים וההגדרות בחוקים ובתקנות, זכאי לקבל יותר מגמלה אחת בעד אותו פרק זמן. כ-22% ממקבלי קצבת נכות מקבלים מדי חודש יותר מגמלה אחת: כ-61% מהם מקבלים גם קצבת שר"מ וכ-34% מקבלים גם גמלת ניידות (תרשים 3).

תרשים 3
מקבלי קצבת נכות כללית לפי סוג הגמלה⁸, דצמבר 2014



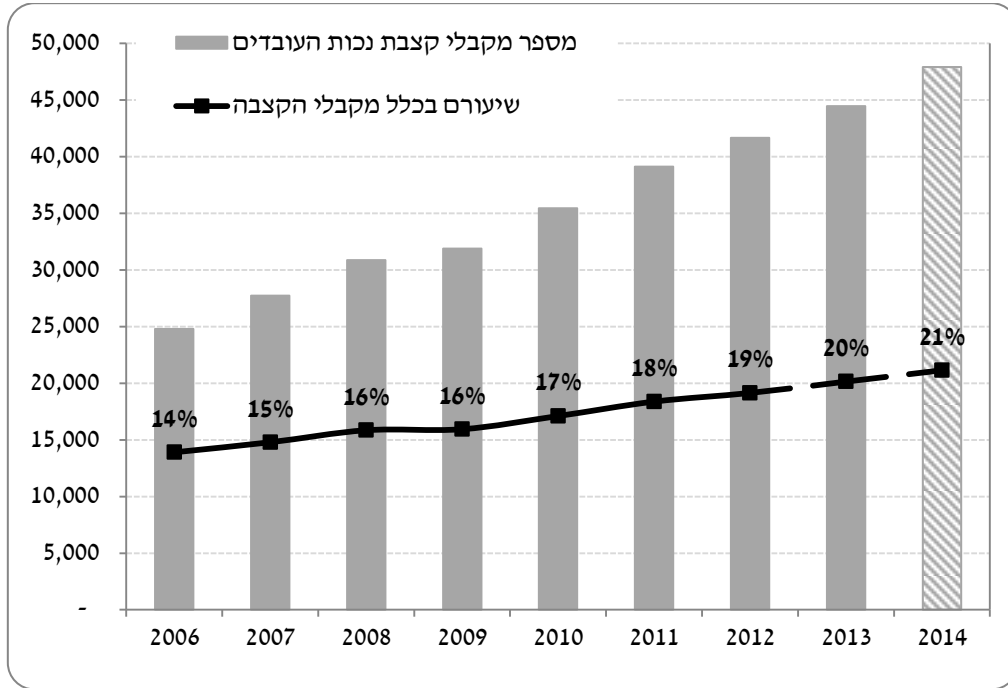
שיעור ההשתתפות של מקבלי קצבת נכות בשוק העבודה מעסיק רבות את קובעי המדיניות בישראל. ארגון ה-OECD מדגיש במדיניותו את הצורך לעודד את מקבלי הקצבאות להשתלב בעבודה, משום שלרבים מהם יכולת תעסוקה שאינה מנוצלת במלואה.

הנתונים המלאים על היקף התעסוקה של מקבלי הקצבה מתקבלים ממס הכנסה בפיגור של יותר משנה מתום שנת המס, ולכן פרסום זה מבוסס על נתונים המעודכנים לשנת 2012. מהנתונים הקיימים עולה כי מאז הוחל ביישום "חוק לרון", קצב הגידול השנתי בשיעור העובדים היה כ-1% בממוצע – גבוה פי 2 מקצב הגידול השנתי בשיעור העובדים לפי החלת התיקון לחוק. על-פי קצב גידול זה, ההערכה היא כי ב-2014 21% ממקבלי הקצבה עבדו.

⁸ מי שמקבל יותר משתי גמלאות נספר יותר מפעם אחת, בהתאם למספר הגמלאות המשולמות לו.

תרשים 4

מקבלי קצבת נכות כללית שעובדים ושיעורם בכלל מקבלי הקצבה⁹, 2014-2006



⁹ הנתון לשנת 2014 הוא אומדן.

ממצאים עיקריים

- שיעור הגברים המקבלים קצבת נכות גבוה מחלקם היחסי באוכלוסייה – תוצאה של ההבדלים בגיל הזכאות ובמבחני הזכאות של המשתכרים והמשתכרות לעומת אלה של עקרות בית.
- כ-18.5% ממקבלי קצבת נכות בני 60 ויותר, אך 75% מהם הצטרפו למערכת כשהיו צעירים יותר. לעומת זאת, על אף משקלם הקטן מבין כלל מקבלי הקצבה (פחות מ-1%), כ-11% מהמצטרפים החדשים בני 18-19.
- שליש ממקבלי קצבת נכות סובלים מבעיות נפשיות כליקוי עיקרי¹⁰ ועוד כ-10% סובלים מפיגור שכלי. עם זאת, שיעור המצטרפים החדשים הסובלים מבעיות נפשיות או מפיגור נמוך יותר – משום ששהותם במערכת ממושכת יותר לעומת אנשים הסובלים ממחלות אחרות (כמו מחלות פנימיות).
- מי שסובלים מליקויים חושיים (ראייה ושמיעה), מתסמונות נוירולוגיות ומפיגור, הנובעים ברובם ממומים מולדים, מצטרפים למערכת בגיל צעיר (18-19). לעומת זאת, מי שסובלים מליקויים פנימיים (סוכרת, מחלות, לב, ריאה, לימפה וכבד) וליקויים אורוגניטליים (כליות ומערכת השתן), המתפתחים עם הגיל, מצטרפים בגיל מאוחר יותר.
- בשנת 2014 הצטרפו למערכת כ-1,650 עקרות בית חדשות. בקרב עקרות הבית נמוך שיעורן של הסובלות מבעיות נפשיות ומפיגור בהשוואה לנשים משתכרות ולגברים. הסיבה העיקרית לכך היא דפוסי הנישואין של בעלי מוגבלות: רק 11% מהנכים הסובלים מפיגור נשואים.
- ל-32% מהמצטרפים החדשים למקבלי קצבת נכות אין ליקוי שמוגדר דומיננטי¹¹ – למחציתם הליקוי העיקרי הוא פנימי¹².
- לכ-80% ממקבלי קצבת נכות נקבעה דרגת אי-כושר השתכרות מלאה. עם זאת, מבין המצטרפים החדשים רק ל-73% נקבעה דרגה מלאה.
- לכ-17% ממקבלי קצבת נכות נקבעו אחוזי נכות רפואית של 100% ודרגת אי-כושר מלאה. עם זאת, מבין המצטרפים החדשים שיעורם הוא כרבע.
- 91% ממקבלי קצבת נכות זכאים לקצבה לצמיתות. עם זאת, רק ל-50% מן המצטרפים החדשים נקבעה החלטה צמיתה, לעומת 95% מהנכים הוותיקים¹³.

¹⁰ הליקוי עם אחוזי הנכות הרפואית הגבוהים ביותר מבין כלל הליקויים של האדם.

¹¹ ליקוי ששיעור הנכות הרפואית בו הוא 25% או יותר.

¹² סוכרת אינה מובאת בחשבון בליקויים הדומיננטיים.

¹³ מי שהצטרפו לפני 13.12.31.

- כ-19.5% ממקבלי קצבת נכות שייכים לקבוצה ב', המוגדרת כבעלת הפוטנציאל הגבוה יותר להשתלבות בעבודה. מבין המצטרפים החדשים שיעור הנכים השייכים לקבוצה זו גבוה יותר (38%), ולהגדרות החלוקה לקבוצות השפעה רבה על כך¹⁴.
- כמחצית מהגברים המקבלים קצבת נכות נשואים, לעומת 44% מהנשים. פערים אלה יכולים לנבוע, לפחות בחלקם, ממבחני הזכאות השונים לעקרות בית.
- כ-53% מהמצטרפים החדשים נשואים לעומת כ-47% מן הוותיקים. פערים אלה נובעים כנראה מההבדלים בסוגי הנכות בין החדשים לבין הוותיקים.
- 47% ממקבלי קצבת נכות נשואים, ול-28% יש ילד אחד לפחות בן 21 או פחות. למרות זאת כ-2/3 מהם מקבלים קצבת נכות כיחיד, ולכך כמה סיבות: (א) לבן/בת הזוג יש הכנסות חודשיות הגבוהות מ-57% מהשכר הממוצע. (ב) לנכה הכנסות אחרות שלא מעבודה, שאינן מזכות אותו בתוספת בעבור התלויים בו¹⁵. (ג) החוק אינו מאפשר לקבל תוספת בעבורם (רלוונטי לתוספת לבן זוג של עקרות הבית).
- כ-19% ממקבלי קצבת נכות אינם מקבלים את קצבתם בעצמם – רובם סובלים מבעיות נפשיות, פיגור או בעיות נוירולוגיות.
- בשלוש השנים האחרונות גדל מדי שנה שיעור הנכים שחדלו לקבל קצבה משום שהגיעו לגיל הפרישה וקטן שיעור הנפטרים – נתונים המעידים על איכות הרפואה בישראל. בשנת 2014 חדלו לקבל קצבת נכות כ-19 אלף אנשים, 48% מהם משום שהגיעו לגיל הפרישה וכ-22% בגלל פטירה.

¹⁴ בקבוצה א' נכלל גם מי שהיה זכאי לקצבת נכות לתקופה ממושכת לפני שהוחל החוק וללא קשר לשיעורי הנכות שלו או לליקוי שהוא סובל ממנו.

¹⁵ על-פי החוק, תוספת התלויים המגיעה לאדם מקוזזת שקל מול שקל, מהשקל הראשון, מהכנסות הנכה שלא מעבודה.

לוחות נוספים

לוח 3

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה ונפת מגורים
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים**		נכים ותיקים*		סך הכל		נפה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	22,563	100	205,943	100	228,506	סך הכל
9.8	2,207	9.4	19,338	9.4	21,545	ירושלים
16.1	3,638	17.5	35,934	17.3	39,572	תל אביב
8.2	1,857	9.0	18,431	8.9	20,288	חיפה
6.6	1,495	6.6	13,603	6.6	15,098	אשקלון
10.7	2,405	8.8	18,079	9.0	20,484	באר שבע
0.7	153	0.5	1,112	0.6	1,265	גולן
5.4	1,210	5.6	11,424	5.5	12,634	השרון
4.4	981	5.0	10,262	4.9	11,243	חדרה
3.1	695	2.1	4,294	2.2	4,989	יהודה ושומרון
6.6	1,490	7.4	15,211	7.3	16,701	יזרעאל
2.0	452	2.1	4,407	2.1	4,859	כינרת
8.2	1,838	8.4	17,213	8.3	19,051	עכו
6.5	1,458	6.8	13,917	6.7	15,375	פתח תקוה
2.1	464	2.0	4,029	2.0	4,493	צפת
6.1	1,367	5.6	11,436	5.6	12,803	רחובות
3.8	853	3.5	7,253	3.6	8,106	רמלה

* מי שהצטרפו לפני 1.1.14.

** מי שהצטרפו לאחר 1.1.14.

לוח 4

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מין וגיל נוכחי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גיל	מין
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
58.0	13,089	58.0	119,488	58.0	132,577		גברים
6.8	1,542	0.4	719	1.0	2,261	19-18	
4.6	1,045	3.3	6,868	3.5	7,913	24-20	
4.0	911	4.1	8,420	4.1	9,331	29-25	
3.3	750	4.5	9,251	4.4	10,001	34-30	
3.5	779	4.8	9,932	4.7	10,711	39-35	
3.7	827	5.3	11,003	5.2	11,830	44-40	
4.4	990	5.6	11,599	5.5	12,589	49-45	
5.9	1,322	6.9	14,182	6.8	15,504	54-50	
7.4	1,663	8.3	17,097	8.2	18,760	59-55	
14.5	3,260	14.8	30,417	14.7	33,677	60 עד גיל פרישה ¹⁶	
42.0	9,474	42.0	86,455	42.0	95,929		נשים
4.4	997	0.2	444	0.6	1,441	19-18	
3.0	679	2.3	4,725	2.4	5,404	24-20	
2.8	631	2.9	6,065	2.9	6,696	29-25	
3.2	710	3.5	7,116	3.4	7,826	34-30	
3.4	770	4.1	8,356	4.0	9,126	39-35	
4.0	899	4.7	9,750	4.7	10,649	44-40	
4.6	1,031	5.4	11,032	5.3	12,063	49-45	
5.9	1,332	6.6	13,504	6.5	14,836	54-50	
7.2	1,633	8.4	17,298	8.3	18,931	59-55	
3.5	792	4.0	8,165	3.9	8,957	60 עד גיל פרישה	

¹⁶ עיקר הפער בין מספר הגברים בני 60 עד גיל הפרישה לבין מספר הנשים בגילים אלה, נובע ממספר השנתונים הפוטנציאליים הגדול יותר אצל גברים מאשר אצל הנשים.

לוח 5

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מין וגיל זכאות
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גיל זכאות	מין
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
58.0	13,089	58.0	119,488	58.0	132,577		גברים
7.4	1,667	10.5	21,573	10.2	23,240	19-18	
4.6	1,037	6.0	12,288	5.8	13,325	24-20	
3.9	889	5.6	11,541	5.4	12,430	29-25	
3.3	733	5.2	10,625	5.0	11,358	34-30	
3.5	783	5.1	10,590	5.0	11,373	39-35	
3.7	835	5.4	11,152	5.3	11,987	44-40	
4.5	1,022	6.0	12,248	5.8	13,270	49-45	
6.0	1,355	6.0	12,295	6.0	13,650	54-50	
7.5	1,692	5.1	10,553	5.4	12,245	59-55	
13.6	3,076	3.2	6,623	4.2	9,699	60 עד גיל פרישה	
42.0	9,474	42.0	86,455	42.0	95,929		נשים
4.8	1,081	7.7	15,863	7.4	16,944	19-18	
3.0	665	4.7	9,649	4.5	10,314	24-20	
2.8	634	4.6	9,438	4.4	10,072	29-25	
3.1	705	4.6	9,420	4.4	10,125	34-30	
3.5	785	4.8	9,830	4.7	10,615	39-35	
4.0	903	4.8	9,936	4.7	10,839	44-40	
4.7	1,061	4.7	9,580	4.7	10,641	49-45	
6.0	1,350	3.9	8,071	4.1	9,421	54-50	
7.5	1,686	2.2	4,478	2.7	6,164	59-55	
2.7	604	0.1	190	0.4	794	60 עד גיל פרישה	

לוח 6

מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	22,563	100	205,943	100	228,506	סך הכל
25.8	5,826	34.4	70,795	33.5	76,621	נפשי סך הכל
12.0	2,713	20.9	42,951	20.0	45,664	הפרעות פסיכוטיות
13.8	3,113	13.5	27,844	13.6	30,957	הפרעות פסיכונורוטיות
3.3	748	10.9	22,445	10.2	23,193	פיגור שכלי
39.6	8,934	22.1	45,542	23.8	54,476	פנימי סך הכל
14.4	3,256	3.1	6,414	4.2	9,670	בלוטות הלימפה
1.9	421	1.2	2,376	1.2	2,797	מחלות דם (אנמיה)
8.2	1,852	5.1	10,482	5.4	12,334	סוכרת
2.3	517	2.1	4,258	2.1	4,775	מחלות ריאה
0.4	81	0.5	1,049	0.5	1,130	אסתמה
6.3	1,417	5.6	11,553	5.7	12,970	מחלות לב
1.2	259	0.7	1,449	0.8	1,708	מחלות כבד
5.0	1,131	3.9	7,961	4.0	9,092	פנימי אחר
2.7	600	3.2	6,637	3.2	7,237	אורוגניטלי סך הכל
1.7	376	2.0	4,057	1.9	4,433	כליות
0.6	124	0.5	1,056	0.5	1,180	שלפוחית השתן
0.4	100	0.7	1,524	0.7	1,624	אורוגניטלי אחר
10.7	2,417	13.0	26,731	12.8	29,148	נירולוגי סך הכל
8.7	1,967	10.1	20,887	10.0	22,854	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים
1.3	295	2.1	4,244	2.0	4,539	הפרעות פרכוסיות
0.7	155	0.8	1,600	0.8	1,755	נירולוגי אחר
12.3	2,784	8.0	16,412	8.4	19,196	לוקומוטורי סך הכל
9.9	2,234	4.9	10,095	5.4	12,329	מחלות עצמות ופרקים
1.2	259	1.4	2,780	1.3	3,039	פגיעה בעמוד השדרה
0.5	115	0.6	1,161	0.6	1,276	גפיים עליונות
0.8	170	1.1	2,301	1.1	2,471	גפיים תחתונות
0.0	6	0.0	75	0.0	81	לוקומוטורי אחר
5.0	1,132	7.3	15,087	7.1	16,219	חושי סך הכל
2.9	664	4.9	10,058	4.7	10,722	ראייה
2.1	468	2.4	5,029	2.4	5,497	שמיעה
0.5	122	1.1	2,294	1.1	2,416	סך הכל
0.1	11	0.1	151	0.1	162	אף, פה וגרון
0.1	11	0.0	69	0.0	80	לסתות ושיניים
0.4	100	0.5	917	0.5	1,017	צלקות ופגימות בעור
.	.	0.6	1,157	0.5	1,157	אחר

לוח 7

מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מין וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי	מין
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
58.0	13,089	58.0	119,488	58.0	132,577	סך הכל	גברים
15.7	3,546	20.4	41,986	19.9	45,532	נפשי	
1.9	432	6.1	12,453	5.6	12,885	פיגור שכלי	
23.3	5,266	14.2	29,165	15.1	34,431	פנימי	
1.5	344	1.6	3,377	1.6	3,721	אורוגניטלי	
6.4	1,443	7.5	15,494	7.4	16,937	ניורולוגי	
5.9	1,323	3.6	7,430	3.8	8,753	לוקומוטורי	
3.0	671	4.0	8,237	3.9	8,908	חושי	
0.3	64	0.7	1,346	0.6	1,410	אחר	
34.6	7,812	35.1	72,317	35.1	80,129	סך הכל	נשים משתכרות
8.9	2,013	12.2	25,015	11.8	27,028	נפשי	
1.4	312	4.7	9,641	4.4	9,953	פיגור שכלי	
12.7	2,863	6.1	12,617	6.8	15,480	פנימי	
0.9	202	1.2	2,521	1.2	2,723	אורוגניטלי	
3.8	845	4.5	9,301	4.4	10,146	ניורולוגי	
5.1	1,146	3.2	6,681	3.4	7,827	לוקומוטורי	
1.7	383	2.8	5,699	2.7	6,082	חושי	
0.2	48	0.4	842	0.4	890	אחר	
7.4	1,662	6.9	14,138	6.9	15,800	סך הכל	עקרות בית
1.2	267	1.8	3,794	1.8	4,061	נפשי	
0.0	4	0.2	351	0.2	355	פיגור שכלי	
3.6	805	1.8	3,760	2.0	4,565	פנימי	
0.2	54	0.4	739	0.4	793	אורוגניטלי	
0.6	129	0.9	1,936	0.9	2,065	ניורולוגי	
1.4	315	1.1	2,301	1.1	2,616	לוקומוטורי	
0.4	78	0.6	1,151	0.5	1,229	חושי	
0.0	10	0.1	106	0.1	116	אחר	

לוח 8

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, ליקוי עיקרי וגיל זכאות
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

ליקוי עיקרי	גיל זכאות	סך הכל		נכים ותיקים		מצטרפים חדשים	
		מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים
סך הכל		228,506	100	205,943	100	22,563	100
נפשי	סך הכל	76,621	33.5	70,795	34.4	5,826	25.8
	24-18	22,855	10.0	20,938	10.2	1,917	8.5
	34-25	23,027	10.1	21,621	10.5	1,406	6.2
	44-35	17,395	7.6	16,332	7.9	1,063	4.7
	54-45	10,360	4.5	9,522	4.6	838	3.7
	עד גיל הפרישה	2,984	1.3	2,382	1.2	602	2.7
פיגור שכלי	סך הכל	23,193	10.2	22,445	10.9	748	3.3
	24-18	18,232	8.0	17,590	8.5	642	2.9
	34-25	2,961	1.3	2,913	1.4	48	0.2
	44-35	1,328	0.6	1,307	0.6	21	0.1
	54-45	554	0.2	529	0.3	25	0.1
	עד גיל הפרישה	118	0.1	106	0.1	12	0.1
פנימי	סך הכל	54,476	23.8	45,542	22.1	8,934	39.6
	24-18	4,079	1.8	3,545	1.7	534	2.4
	34-25	5,496	2.4	4,828	2.3	668	3.0
	44-35	10,831	4.7	9,653	4.7	1,178	5.2
	54-45	18,629	8.2	16,210	7.9	2,419	10.7
	עד גיל הפרישה	15,441	6.8	11,306	5.5	4,135	18.3
אורוגניטלי	סך הכל	7,237	3.2	6,637	3.2	600	2.7
	24-18	810	0.4	748	0.4	62	0.3
	34-25	982	0.4	936	0.5	46	0.2
	44-35	1,753	0.8	1,666	0.8	87	0.4
	54-45	2,351	1.0	2,191	1.1	160	0.7
	עד גיל הפרישה	1,341	0.6	1,096	0.5	245	1.1
נוירולוגי	סך הכל	29,148	12.8	26,731	13.0	2,417	10.7
	24-18	9,224	4.0	8,591	4.2	633	2.8
	34-25	5,010	2.2	4,710	2.3	300	1.3
	44-35	5,326	2.3	5,024	2.4	302	1.3
	54-45	5,832	2.6	5,403	2.6	429	1.9
	עד גיל הפרישה	3,756	1.6	3,003	1.5	753	3.3
לוקומוטורי	סך הכל	19,196	8.4	16,412	8.0	2,784	12.3
	24-18	2,484	1.1	2,164	1.1	320	1.4
	34-25	3,069	1.3	2,710	1.3	359	1.6
	44-35	4,704	2.1	4,201	2.0	503	2.2
	54-45	5,708	2.5	5,022	2.4	686	3.0
	עד גיל הפרישה	3,231	1.4	2,315	1.1	916	4.1
חوشي	סך הכל	16,219	7.1	15,087	7.3	1,132	5.0
	24-18	5,241	2.3	4,919	2.4	322	1.4
	34-25	2,799	1.2	2,682	1.3	117	0.5
	44-35	3,118	1.4	2,988	1.5	130	0.6
	54-45	3,203	1.4	2,993	1.5	210	0.9
	עד גיל הפרישה	1,858	0.8	1,505	0.7	353	1.6
אחר	סך הכל	2,416	1.1	2,294	1.1	122	0.5
	24-18	898	0.4	878	0.4	20	0.1
	34-25	641	0.3	624	0.3	17	0.1
	44-35	359	0.2	337	0.2	22	0.1
	54-45	345	0.2	324	0.2	21	0.1
	עד גיל הפרישה	173	0.1	131	0.1	42	0.2

לוח 9

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, ליקוי עיקרי ומספר ליקויים
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

ליקוי עיקרי	מספר ליקויים	סך הכל		נכים ותיקים		מצטרפים חדשים	
		מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים
סך הכל		228,506	100	205,943	100	22,563	100
נפשי	סך הכל	76,621	33.5	70,795	34.4	5,826	25.8
	ליקוי אחד	46,090	20.2	42,363	20.6	3,727	16.5
	שני ליקויים	12,169	5.3	11,357	5.5	812	3.6
	שלושה ויותר שאחד דומיננטי	6,730	3.0	6,242	3.0	488	2.2
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	11,632	5.1	10,833	5.3	799	3.5
פיגור שכלי	סך הכל	23,193	10.2	22,445	10.9	748	3.3
	ליקוי אחד	13,595	6.0	13,178	6.4	417	1.9
	שני ליקויים	5,160	2.3	4,979	2.4	181	0.8
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	2,357	1.0	2,275	1.1	82	0.4
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	2,081	0.9	2,013	1.0	68	0.3
פנימי	סך הכל	54,476	23.8	45,542	22.1	8,934	39.6
	ליקוי אחד	11,924	5.2	8,443	4.1	3,481	15.4
	שני ליקויים	7,387	3.2	6,321	3.1	1,066	4.7
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	7,148	3.1	6,247	3.0	901	4.0
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	28,017	12.3	24,531	11.9	3,486	15.5
אורוגניטלי	סך הכל	7,237	3.2	6,637	3.2	600	2.7
	ליקוי אחד	1,392	0.6	1,235	0.6	157	0.7
	שני ליקויים	871	0.4	803	0.4	68	0.3
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	940	0.4	860	0.4	80	0.4
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	4,034	1.8	3,739	1.8	295	1.3
נירולוגי	סך הכל	29,148	12.8	26,731	13.0	2,417	10.7
	ליקוי אחד	8,200	3.6	7,344	3.6	856	3.8
	שני ליקויים	6,348	2.8	5,891	2.9	457	2.0
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	4,831	2.1	4,464	2.2	367	1.6
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	9,769	4.3	9,032	4.4	737	3.3
לוקומוטורי	סך הכל	19,196	8.4	16,412	8.0	2,784	12.3
	ליקוי אחד	3,240	1.4	2,452	1.2	788	3.5
	שני ליקויים	2,908	1.3	2,461	1.2	447	2.0
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	2,918	1.3	2,566	1.3	352	1.6
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	10,130	4.4	8,933	4.3	1,197	5.3
חושי	סך הכל	16,219	7.1	15,087	7.3	1,132	5.0
	ליקוי אחד	2,721	1.2	2,549	1.2	172	0.8
	שני ליקויים	3,714	1.6	3,455	1.7	259	1.2
	שלושה ויותר, אחד דומיננטי	2,919	1.3	2,742	1.3	177	0.8
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	6,865	3.0	6,341	3.1	524	2.3
אחר	סך הכל	2,416	1.1	2,294	1.1	122	0.5
	ליקוי אחד	140	0.1	124	0.1	16	0.1
	שני ליקויים	204	0.1	171	0.1	33	0.2
	שלושה ויותר שאחד דומיננטי	193	0.1	178	0.1	15	0.1
	שלושה ויותר ללא דומיננטי	1,879	0.8	1,821	0.9	58	0.3

לוח 10

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, דרגת אי-כושר וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי	דרגת אי-כושר
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506	סך הכל	סך הכל
73.3	16,535	81.2	167,194	80.4	183,729	סך הכל	דרגה מלאה
22.8	5,132	31.6	65,008	30.7	70,140	נפשי	
3.3	737	10.7	21,996	10.0	22,733	פיגור שכלי	
26.4	5,964	14.3	29,490	15.5	35,454	פנימי	
1.7	373	2.2	4,611	2.2	4,984	אורוגניטלי	
8.3	1,870	11.0	22,602	10.7	24,472	נוירולוגי	
7.6	1,711	4.8	9,890	5.1	11,601	לוקומוטורי	
3.0	685	5.7	11,797	5.5	12,482	חושי	
0.3	63	0.9	1,800	0.8	1,863	אחר	
26.7	6,028	18.8	38,749	19.6	44,777	סך הכל	דרגה חלקית
3.1	694	2.8	5,787	2.8	6,481	נפשי	
0.1	11	0.2	449	0.2	460	פיגור שכלי	
13.2	2,970	7.8	16,052	8.3	19,022	פנימי	
1.0	227	1.0	2,026	1.0	2,253	אורוגניטלי	
2.4	547	2.0	4,129	2.1	4,676	נוירולוגי	
4.8	1,073	3.2	6,522	3.3	7,595	לוקומוטורי	
2.0	447	1.6	3,290	1.6	3,737	חושי	
0.3	59	0.2	494	0.2	553	אחר	

לוח 11

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, דרגת אי-כושר ואחוזי נכות רפואית
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		אחוזי נכות רפואית	דרגת אי-כושר
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
73.3	16,535	81.2	167,194	80.4	183,729		סך הכל 100
11.0	2,470	10.9	22,486	10.9	24,956	49-40	
16.6	3,742	21.1	43,451	20.7	47,193	59-50	
8.7	1,957	12.3	25,273	11.9	27,230	69-60	
7.3	1,639	11.7	24,055	11.2	25,694	79-70	
5.6	1,252	8.7	17,935	8.4	19,187	89-80	
24.3	5,475	16.5	33,994	17.3	39,469	100-90	
3.0	672	2.1	4,348	2.2	5,020		סך הכל 74
0.6	124	0.3	598	0.3	722	49-40	
0.8	180	0.5	1,101	0.6	1,281	59-50	
0.7	162	0.5	1,077	0.5	1,239	69-60	
0.5	108	0.4	802	0.4	910	79-70	
0.3	73	0.3	548	0.3	621	89-80	
0.1	25	0.1	222	0.1	247	100-90	
11.4	2,582	6.8	13,961	7.2	16,543		סך הכל 65
2.4	544	1.1	2,327	1.3	2,871	49-40	
3.3	746	2.1	4,352	2.2	5,098	59-50	
2.6	588	1.7	3,587	1.8	4,175	69-60	
1.8	398	1.0	2,099	1.1	2,497	79-70	
1.0	229	0.6	1,199	0.6	1,428	89-80	
0.3	77	0.2	397	0.2	474	100-90	
12.3	2,774	9.9	20,440	10.2	23,214		סך הכל 60
2.5	566	2.1	4,395	2.2	4,961	49-40	
3.6	816	3.4	7,090	3.5	7,906	59-50	
2.8	631	2.4	4,909	2.4	5,540	69-60	
2.0	449	1.2	2,525	1.3	2,974	79-70	
1.2	260	0.6	1,219	0.7	1,479	89-80	
0.2	52	0.2	302	0.2	354	100-90	

לוח 12

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מעמד ודרגת אי-כושר
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		דרגת אי-כושר	מעמד
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
49.5	11,157	95.1	195,817	90.6	206,974	סך הכל	נכות צמיתה
30.6	6,895	77.1	158,785	72.5	165,680	100	
1.8	405	2.0	4,034	1.9	4,439	74	
7.8	1,770	6.4	13,192	6.6	14,962	65	
9.3	2,087	9.6	19,806	9.6	21,893	60	
50.5	11,406	4.9	10,126	9.4	21,532	סך הכל	נכות זמנית
42.7	9,640	4.1	8,409	7.9	18,049	100	
1.2	267	0.2	314	0.3	581	74	
3.6	812	0.4	769	0.7	1,581	65	
3.0	687	0.3	634	0.6	1,321	60	

לוח 13

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, קבוצת זכאות ומין
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		מין	קבוצה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
.	.	7.3	15,000	6.6	15,000		חוק ישן
54.9	12,398	68.3	140,739	67.0	153,137	סך הכל	א
36.5	8,235	43.7	89,978	43.0	98,213	גברים	
18.5	4,163	24.6	50,761	24.0	54,924	נשים משתכרות	
37.7	8,503	17.5	36,066	19.5	44,569	סך הכל	ב
21.5	4,854	10.1	20,700	11.2	25,554	גברים	
16.2	3,649	7.5	15,366	8.3	19,015	נשים משתכרות	
7.4	1,662	6.9	14,138	6.9	15,800		עקרות בית

לוח 14

**מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מין ומצב משפחתי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		מצב משפחתי	מין
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
58.0	13,089	58.0	119,488	58.0	132,577	סך הכל	גברים
20.2	4,549	22.2	45,747	22.0	50,296	רווקה	
30.6	6,892	28.2	58,148	28.5	65,040	נשוי/נשואה	
0.0	2	0.0	92	0.0	94	גרושה	
6.9	1,553	7.0	14,507	7.0	16,060	פרודה	
0.4	93	0.5	994	0.5	1,087	אלמנה	
34.6	7,812	35.1	72,317	35.1	80,129	סך הכל	נשים משתכרות
12.3	2,783	14.8	30,548	14.6	33,331	רווקה	
14.8	3,337	11.4	23,365	11.7	26,702	נשוי/נשואה	
0.0	7	0.1	123	0.1	130	גרושה	
6.7	1,516	7.9	16,183	7.8	17,699	פרודה	
0.8	169	1.0	2,098	1.0	2,267	אלמנה	
7.4	1,662	6.9	14,138	6.9	15,800	נשוי/נשואה	עקרות בית

לוח 15

מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מצב משפחתי והרכב משפחה שלפיה הקצבה משולמת (מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		הרכב המשפחה שלפיו הקצבה משולמת	מצב משפחתי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
52.7	11,891	46.5	95,651	47.1	107,542		נשואים סך הכל
22.8	5,151	18.7	38,530	19.1	43,681		יחיד ללא ילדים
5.9	1,322	4.4	8,966	4.5	10,288		יחיד + ילד
10.6	2,391	6.6	13,499	7.0	15,890		יחיד + 2 ילדים
5.2	1,169	6.9	14,221	6.7	15,390		יחיד + בן זוג
2.5	569	3.0	6,221	3.0	6,790		יחיד + בן זוג + ילד
5.7	1,289	6.9	14,214	6.8	15,503		יחיד + בן זוג + 2 ילדים
47.3	10,672	53.6	110,292	52.9	120,964		לא נשואים סך הכל
41.2	9,290	47.6	98,073	47.0	107,363		יחיד ללא ילד
3.2	714	3.2	6,632	3.2	7,346		יחיד + ילד
2.7	617	2.4	4,978	2.5	5,595		יחיד + 2 ילדים
0.1	17	0.1	171	0.1	188		יחיד + בן זוג
0.0	9	0.1	145	0.1	154		יחיד + בן זוג + ילד
0.1	25	0.1	293	0.1	318		יחיד + בן זוג + 2 ילדים

לוח 16

מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מצב משפחתי ומספר ילדים עד גיל 21 (מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		מספר ילדים	מצב משפחתי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
52.7	11,891.0	46.4	95,651.0	47.1	107,542		נשואים סך הכל
21.1	4,757.0	20.4	41,973.0	20.4	46,729		ללא ילדים
9.8	2,206.0	8.5	17,403.0	8.6	19,609		ילד אחד
8.2	1,849.0	6.8	13,977.0	6.9	15,827		שני ילדים
5.9	1,333.0	4.7	9,760.0	4.9	11,094		שלושה ילדים
7.7	1,746.0	6.1	12,537.0	6.3	14,284		ארבעה ילדים או יותר
47.3	10,672.0	53.6	110,292.0	52.9	120,964		לא נשואים סך הכל
35.0	7,902.0	53.9	111,014.0	51.7	118,187		ללא ילדים
3.8	857.0	5.0	10,242.0	4.8	11,065		ילד אחד
2.4	542.0	2.7	5,616.0	2.7	6,158		שני ילדים
1.1	243.0	1.2	2,397.0	1.2	2,642		שלושה ילדים
0.7	163.0	0.8	1,696.0	0.8	1,859		ארבעה ילדים או יותר

לוח 17

מקבלי קצבת נכות כללית לפי ותק בקצבה, מקבל הקצבה וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי	מקבל הגמלה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	22,563	100	205,943	100	228,506		סך הכל
89.9	20,276	80.2	165,170	81.2	185,446	סך הכל	הנכה עצמו
21.1	4,767	27.5	56,544	26.8	61,311	נפשי	
0.3	58	1.9	3,990	1.8	4,048	פיגור שכלי	
39.3	8,856	21.7	44,651	23.4	53,507	פנימי	
2.6	593	3.2	6,489	3.1	7,082	אורוגניטלי	
9.0	2,038	10.7	22,111	10.6	24,149	ניורולוגי	
12.2	2,748	7.8	15,984	8.2	18,732	לוקומוטורי	
4.9	1,095	6.8	13,989	6.6	15,084	חושי	
0.5	121	0.7	1,412	0.7	1,533	אחר	
8.4	1,896	14.6	30,083	14.0	31,979	סך הכל	מנוי
4.0	892	4.9	10,012	4.8	10,904	נפשי	
2.6	588	7.0	14,412	6.6	15,000	פיגור שכלי	
1.4	306	1.7	3,480	1.7	3,786	ניורולוגי	
0.5	110	1.1	2,179	1.0	2,289	אחר	
1.1	244	2.5	5,121	2.4	5,365	סך הכל	אפוטרופוס
0.4	82	0.7	1,332	0.6	1,414	נפשי	
0.3	73	1.2	2,370	1.1	2,443	פיגור שכלי	
0.3	60	0.4	787	0.4	847	ניורולוגי	
0.1	29	0.3	632	0.3	661	אחר	
0.5	122	2.0	4,192	1.9	4,314	סך הכל	גוף מקבל גמלה
0.4	79	1.3	2,675	1.2	2,754	נפשי	
0.1	15	0.4	717	0.3	732	פיגור שכלי	
0.0	9	0.1	295	0.1	304	ניורולוגי	
0.1	19	0.3	505	0.2	524	אחר	
0.1	25	0.7	1,377	0.6	1,402	סך הכל	אפוטרופוס ציבורי
0.0	6	0.1	232	0.1	238	נפשי	
0.1	14	0.5	956	0.4	970	פיגור שכלי	
0.0	5	0.1	189	0.1	194	אחר	

לוח 18

**החלטות אי-כושר בנוגע למצטרפים חדשים לפי סניף
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

דרגת אי-כושר				סך הכל		סניף
60	65	74	100	אחוזים	מספרים מוחלטים	
12.3	11.4	3.0	73.3	100	22,563	סך הכל
16.1	5.5	2.8	75.6	100	2,293	ירושלים
11.0	12.4	0.5	76.1	100	846	תל אביב
13.1	6.4	5.1	75.4	100	1,111	חיפה
11.8	10.2	1.2	76.8	100	591	אשדוד
3.7	23.1	0.7	72.5	100	545	אשקלון
11.0	12.7	5.4	70.9	100	2,400	באר שבע
11.9	18.2	1.5	68.5	100	413	בני ברק
5.7	25.0	0.8	68.6	100	1,018	חדרה
2.7	27.3	1.6	68.4	100	556	חולון
19.3	3.7	5.7	71.4	100	1,096	טבריה
3.5	23.4	0.5	72.7	100	834	יפו
8.5	9.0	3.4	79.0	100	963	כפר סבא
28.2	3.4	1.6	66.9	100	387	כרמיאל
19.9	8.8	8.3	63.0	100	871	נהריה
26.5	5.8	2.4	65.3	100	1,327	נצרת
17.6	2.6	0.7	79.1	100	1,109	נתניה
19.3	3.3	2.6	74.9	100	701	עפולה
8.4	14.4	2.1	75.1	100	1,036	פתח תקוה
11.8	11.0	7.3	69.8	100	779	קריות
18.5	4.4	1.8	75.3	100	610	ראשון לציון
2.4	14.3	0.1	83.3	100	1,134	רחובות
2.7	25.2	0.6	71.6	100	1,268	רמלה
7.7	3.6	7.4	81.3	100	675	רמת גן

לוח 19

**אחוז הנכות הרפואית של מצטרפים חדשים לפי סניף
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014**

אחוזי נכות רפואית						סך הכל		סניף
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40	אחוזים	מספרים מוחלטים	
25.0	8.0	11.5	14.8	24.3	16.4	100	22,563	סך הכל
28.4	7.5	10.3	13.9	20.5	19.5	100	2,293	ירושלים
22.1	7.6	10.8	12.4	23.4	23.8	100	846	תל אביב
21.2	7.9	11.6	16.1	24.1	19.1	100	1,111	חיפה
29.3	8.6	11.2	11.5	25.4	14.0	100	591	אשדוד
29.0	7.3	13.0	16.2	22.6	11.9	100	545	אשקלון
23.6	6.9	12.3	16.3	24.5	16.5	100	2,400	באר שבע
16.2	5.3	9.7	11.9	35.6	21.3	100	413	בני ברק
24.3	8.6	11.6	14.2	25.2	16.2	100	1,018	חדרה
23.9	6.8	10.4	15.7	21.6	21.6	100	556	חולון
22.4	10.0	11.5	14.6	26.5	15.1	100	1,096	טבריה
22.4	7.2	13.6	13.7	23.7	19.4	100	834	יפו
30.9	6.9	11.7	11.0	24.3	15.2	100	963	כפר סבא
27.7	11.1	13.7	17.8	19.1	10.6	100	387	כרמיאל
24.0	9.4	12.9	16.8	23.4	13.6	100	871	נהריה
23.2	11.2	12.3	17.6	25.7	10.1	100	1,327	נצרת
26.2	8.2	12.7	15.2	25.2	12.5	100	1,109	נתניה
20.0	7.9	9.7	14.8	25.0	22.7	100	701	עפולה
25.4	6.7	9.2	13.9	27.6	17.3	100	1,036	פתח תקוה
21.3	9.2	14.1	14.8	20.0	20.5	100	779	קריות
28.5	8.4	10.7	14.9	26.9	10.7	100	610	ראשון לציון
30.9	7.1	11.5	15.1	23.4	12.1	100	1,134	רחובות
22.6	7.5	11.0	15.1	26.0	17.8	100	1,268	רמלה
27.7	9.3	9.0	14.2	25.3	14.4	100	675	רמת גן

לוח 20

סעיפי הליקוי של מקבלי קצבת נכות לפי אחוזי נכות רפואית

(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2014

אחוזי נכות רפואית לסעיף					סך הכל		סעיף ליקוי	
100-80	79-60	59-40	39-20	19-1	אחוזים	מספרים מוחלטים		
49,099	57,123	150,880	169,252	243,904		670,258	סך הכל	
2.4	5.4	58.7	22.7	10.8	100	113,349	נפשי	
4.4	10.2	81.6	3.2	0.5	100	49,726	הפרעות פסיכוטיות	
0.8	1.7	40.8	37.9	18.9	100	63,623	הפרעות פסיכונורוטייות	
6.9	37.1	38.7	17.3	0.0	100	33,302	פיגור שכלי	
6.8	9.8	16.4	25.0	42.0	100	203,967	פנימי	
72.4	1.9	23.5	2.0	0.1	100	11,901	סך הכל	
11.4	5.3	14.7	40.8	27.8	100	9,069	בלוטות הלימפה	
2.8	38.5	4.9	13.6	40.2	100	34,678	מחלות דם (אנמיה)	
6.2	12.8	25.5	38.2	17.4	100	13,700	סוכרת	
.	0.1	20.8	52.7	26.4	100	6,363	מחלות ריאה	
1.0	3.4	27.1	20.9	47.7	100	53,134	אסתמה	
4.1	10.1	19.3	45.3	21.3	100	6,044	מחלות לב	
2.3	2.5	10.5	29.0	55.7	100	69,078	מחלות כבד	
13.8	5.9	15.5	29.0	35.8	100	28,286	פנימי אחר	
34.3	7.4	11.8	23.4	23.2	100	11,332	סך הכל	
0.2	8.7	6.3	29.3	55.4	100	9,393	אורוגניטלי	
0.0	0.1	32.4	37.0	30.4	100	7,561	כליות	
17.4	9.2	19.3	24.9	29.2	100	84,309	שלפוחית השתן	
21.2	11.1	21.8	27.1	18.9	100	58,774	אורוגניטלי אחר	
23.0	6.8	25.1	23.9	21.2	100	9,222	סך הכל	
0.5	3.7	7.3	17.3	71.2	100	16,313	תסמונות מוחיות	
2.4	1.9	8.6	31.9	55.2	100	125,854	והפרעות עצבים	
5.8	2.9	16.7	30.3	44.4	100	47,408	הפרעות פרכוסיות	
0.2	0.6	0.8	34.7	63.7	100	44,263	נוירולוגי אחר	
0.2	1.9	3.8	18.9	75.3	100	15,155	סך הכל	
1.2	2.6	11.2	38.9	46.0	100	17,876	מחלות עצמות ופרקים	
0.5	0.1	0.3	48.4	50.7	100	1,152	פגיעה בעמוד השדרה	
12.8	9.9	8.3	19.3	49.6	100	63,701	גפיים עליונות	
22.2	5.8	9.2	19.2	43.6	100	36,805	גפיים תחתונות	
0.0	15.6	7.1	19.4	57.9	100	26,896	לוקומוטורי אחר	
2.6	3.2	6.9	29.1	58.2	100	17,490	סך הכל	
.	0.0	3.9	20.4	75.7	100	4,502	חושי	
0.1	0.1	11.9	35.5	52.5	100	1,263	ראייה	
1.0	0.4	5.6	34.6	58.4	100	10,451	חירשות	
27.9	40.1	22.8	8.7	0.5	100	1,274	סך הכל	
.	0.0	3.9	20.4	75.7	100	4,502	מחלות אף, פה וגרון	
0.1	0.1	11.9	35.5	52.5	100	1,263	לסתות ושיניים	
1.0	0.4	5.6	34.6	58.4	100	10,451	פגימות בעור	
27.9	40.1	22.8	8.7	0.5	100	1,274	אחר	

לוח 21

**אנשים שהפסיקו לקבל קצבת נכות לפי סיבת ההפסקה וגיל
(מספרים מוחלטים ואחוזים), 2014**

גיל					סך הכל		סיבת הפסקת הקצבה
67-60	59-50	49-40	39-30	29-18	אחוזים	מספרים מוחלטים	
11,130	3,085	1,908	1,402	1,326		18,851	סך הכל – מספרים
100	100	100	100	100	100		אחוזים
74	48	8,978	גיל
13	50	30	20	12	22	4,059	פטירה
2	31	43	49	60	19	3,542	נכות רפואית לא מזכה
1	7	10	10	11	4	752	אין דרגת אי-כושר מזכה
1	3	3	6	4	2	370	מעל רף הכנסות
9	9	13	14	13	6	1,149	אחר

נושא לדיון – מיצוי זכויות בנכות כללית

מבוא

ב-1948 אישרה עצרת האו"ם את מסמך היסוד בנושא זכויות האדם והאזרח. מסמך זה קובע כי כדי לקדם את השוויון בחברה, על השלטון לאפשר לכל אזרח למצות את זכויותיו ולהימנע מכל פעולה שתגביל את האפשרות למיצוי הזכויות הללו בתחומי העבודה, הבריאות, החינוך, הביטחון הסוציאלי (ובכלל זה הקיום בכבוד) והתרבות. במסגרת **חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו**, קבעה מדינת ישראל כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו", ובכך הגדירה את חובתה לפעול באופן אקטיבי להבטחת זכויות הציבור.

הביטוח הלאומי, המהווה את חוד החנית של הביטחון הסוציאלי במדינת ישראל, הוא גוף סטטוטורי האמון על הבטחת רשת ביטחון כלכלית לאזרחים, לקיום ולהגנה מפני מחסור בשעת הצורך. אחד מערכי היסוד של הביטוח הלאומי הוא החובה לפעול כדי שכל אדם יוכל למצות את זכויותיו הסוציאליות בארגון.

ההגדרה של מיצוי זכויות אינה חד-משמעית. לפי תפיסה אחת, הזכויות ממוצות בהגשת תביעה, בין שאושרה ובין שנדחתה, או בעצם הידיעה עליהן. תפיסה מרחיבה יותר גורסת, כי אין די בפנייה של המבוטח למוסד, אלא זהו תפקידו של הביטוח הלאומי – לבדוק את הזכאות והצרכים של התובע בכלל התחומים בביטוח הלאומי.

קצבת נכות כללית

קצבת נכות כללית אינה קצבה המשולמת באופן אוניברסלי לנכים אלא למי שיש לו מוגבלות גופנית, שכלית או נפשית (ברמת חומרה המוגדרת בתקנות) הפוגעת ביכולתו להשתכר מעבודה 91 ימים לפחות וששיעורה המשוקלל הוא 40% נכות לפחות. זאת ועוד: הזכאות לקצבה מותנית בגיל התובע (18-67 לגברים, 18-62 לנשים), בגובה ההכנסה מעבודה (עד 60% מהשכר הממוצע – 5,200 ש"ח ב-2014), ובתנאי שהתובע אינו זכאי לאחת הקצבאות האלה: נכות לנפגעי עבודה, נכות מאגף השיקום של משרד הביטחון או נכות לנפגעי פעולות איבה. כך, פוטנציאל האנשים הזכאים לקצבה נגזר בראש ובראשונה מתנאי הזכאות לה: תושבי ישראל, בגיל העבודה, שלהם בעיה רפואית של ממש שגם פוגעת בכושרם להשתכר לתקופה ארוכה מ-90 ימים, ושהכנסתם מעבודה נמוכה מ-5,200 ש"ח והם אינם זכאים לקצבאות נכות אחרות בגין אותה פגיעה – רק הם עשויים להיות זכאים לקצבה.

בסקר של מינהל המחקר והתכנון שיוצג להלן, ביקשנו לזהות מי מיצה את זכאותו לקצבת נכות כללית ומי לא, מתוך כלל האוכלוסייה בעלת הפוטנציאל לזכאות.

אמידת מיצוי הזכויות בנכות כללית

ברשות המוסד לביטוח הלאומי מידע חודשי על כלל האוכלוסייה, הכולל פרטי דמוגרפיה ונתוני הכנסות, ומידע רפואי – על מי שנבדק בידי הוועדות הרפואיות של המוסד. כיוון שאמידת שיעור מיצוי הזכויות בנכות נקבעת בראש ובראשונה על-פי גודל האוכלוסייה הפוטנציאלית הזכאית לקצבה, וזו תלויה בקיומה של מוגבלות רפואית, אי אפשר להתבסס רק על מאגר המידע של המוסד, ולכן בדיקתנו התבססה על מידע שנאסף בחלקו באמצעות סקר טלפוני. מתודולוגיה זו עשויה ליצור הטיה ניכרת בתוצאות, שכן התשובות משקפות הערכה סובייקטיבית של המוגבלות ואילו אישור הזכאות לקצבה מבטא הערכה אובייקטיבית של רופא המוסד.

סקר ראשון: אמידת שיעור בעלי מוגבלות באוכלוסייה

המוסד לביטוח לאומי, בשיתוף מאיירס-גיוינט-מכון ברוקדייל, עשה מיולי 2009 עד מארס 2010 סקר טלפוני בקרב מדגם מייצג של כלל האוכלוסייה בגיל העבודה בישראל, בין השאר כדי לאמוד את שיעור האנשים עם מוגבלות באוכלוסייה¹⁷. ממצאי הסקר אפשרו לזהות אנשים עם מוגבלות שאינם מקבלים קצבת נכות ולאמוד את פוטנציאל הזכאים לקצבה. עם זאת, מאחר שהנתונים נוגעים לשנים 2009-2010, קשה לברר לפיהם את הסיבות לאי-מיצוי זכויות באותה העת בשל פרק הזמן שארוך שחלף. למרות זאת יש תועלת, גם אם חלקית, במתן אומדן לשיעור מיצוי הזכויות בנכות כללית.

בסקר היו שני שלבים:

השלב הראשון – שאלון לאיתור אנשים עם מוגבלות, שהתבסס על ארבע מתודולוגיות שונות: אדם זוהה כבעל מוגבלות אם ענה בחיוב על שאלה אחת לפחות מבין אלה (יודגש שוב, שאין די בהגדרות אלה ובהערכה עצמית כדי ללמוד על זכאות לקצבת נכות בביטוח הלאומי):

- שאלות על-פי הנחיות ארגון הבריאות העולמי (WHO) והנחיות הושינגטון גרופ (WG)¹⁸.
- שאלות כפי שנוסחו בסקר החברתי של הלמ"ס: (1) האם יש לך בעיית בריאות או נכות כלשהי, פיזית או נפשית, שנמשכת לפחות חצי שנה? (2) באיזו מידה בעיה זו מפריעה לך בתפקוד היומיומי? מי שענה כי מוגבלותו מפריעה או מפריעה מאוד בתפקוד היומיומי הוגדר כבעל מוגבלות.
- שאלות המותאמות לאוכלוסייה בישראל: (1) האם יש לך מחלה כרונית המגבילה את יכולתך לעבוד? (2) האם השתתפת במסגרת חינוכית מיוחדת?

השלב השני – ראיונות עומק עם הקבוצות האלה:

- 774 איש שנמנו במועד הראיון עם מקבלי קצבת נכות כללית של הביטוח הלאומי (מייצגים כ-200 אלף אנשים).

¹⁷ נאון ד', שטרוסברג נ', בן-שהם א', הרן ד', פריאור ר' וגאליה א' (2012). **בעלי מוגבלות בגיל העבודה בישראל – שכיחות באוכלוסייה, מאפיינים ומצב תעסוקתי**. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון.

¹⁸ קבוצת מומחים שהוקמה במטרה לגבש כלי מוסכם לאיתור בעלי מוגבלות באוכלוסייה

- 734 איש שהוגדרו בשלב הראשון כבעלי מוגבלות ולא נמנו עם מקבלי קצבת נכות כללית (מייצגים כ-800 אלף אנשים עם מוגבלות, גם אם קלה, בגיל העבודה, המתגוררים בקהילה).

היות שאנו מתבססים על הערכה עצמית-סובייקטיבית למוגבלות והזכאות לקצבת נכות נקבעת על-פי הערכה אובייקטיבית של רופא המוסד לפי מבחנים הקבועים בתקנות, השתמשנו במידע מינהלי בנוגע לממוצע שיעור התביעות המאושרות לקצבה. בעשור האחרון, ל-41% מן התובעים בממוצע נקבעת מוגבלות רפואית ברמה המזכה בקצבה¹⁹, כך שאפשר להניח שמי שהגדיר עצמו כבעל מוגבלות – סיכוייו לקבל קצבת נכות היו 41%.

סקר שני: איתור אוכלוסייה פוטנציאלית לאי-מיצוי זכויות בנכות כללית

בחודשים פברואר ומארס 2015 קיימנו סקר טלפוני לאיתור אנשים עם פוטנציאל לאי-מיצוי זכויות בנכות כללית ובירור הסיבות לאי-מיצוי זה. פנינו לאנשים מהקבוצה שהעידה על מוגבלות המפריעה בתפקוד היומיומי ובמועד הריאיון הם לא היו בין מקבלי קצבת נכות כללית – בסך הכל 734 איש.

עם 100 אנשים לא הצלחנו ליצור קשר: חמישה נפטרו עד מועד הריאיון ו-95 לא השתתפו מהסיבות האלה – סירבו להשתתף (8), לא היו דוברי עברית או ערבית (26)²⁰ ולא נמצא מספר טלפון זמין בנתוני המוסד, גם לא מספר הטלפון ששימש בסקר הקודם (61).

בשלב הראשון זוהו אנשים עם מוגבלות שאינם זכאים לקצבה משום שלא נפגע כושרם להשתכר. השכר המרבי המאפשר זכאות לקצבת נכות הוא כ-4,000 ש"ח. לשם כך בדקנו (באמצעות המידע המינהלי ובאמצעות התשובות בסקר), מי בהם עבד במועד הסקר ולכן לא היה זכאי לגמלה. כיוון שלא היה ידוע תאריך ההשתתפות המדויק בסקר הקודם, וכיוון שהמידע המנהלי הקיים מקשה על זיהוי השכר המדויק לחודש עבודה אלא מספק רק את ממוצע השכר לחודש של אותה שנה קלנדרית, בחנו את רמת השכר הממוצעת בשנים 2009-2010 ואת מספר חודשי העבודה הכוללים בין ינואר 2009 לדצמבר 2010. מאחר שגם מי שלא צברו 91 ימי אי-כושר השתכרות אינם זכאים לקצבה, בדקנו בכמה חודשים האדם לא עבד בתקופה שנבדקה, כאשר הנחנו כי מי שהפסיקו לעבוד לחודש או חודשיים לא יהיו זכאים לגמלה. בסך הכל נמצאו 266 אנשים שעבדו 22 חודשים לפחות בתקופה האמורה – רובם (80%) עבדו ברציפות כל התקופה.

מי שהגדירו עצמם כבעלי מוגבלות, יכלו להיות זכאים במועד הסקר לגמלאות נכות אחרות, לא נכות כללית, כך שב**שלב השני** זוהו מי שאינם זכאים לקצבת נכות כללית מהביטוח הלאומי בשל כפל גמלה עם אחת הגמלאות האלה: קצבת נכות לנפגעי עבודה, קצבה לנפגעי פעולות איבה או קצבת נכות מאגף השיקום במשרד הביטחון – בסך הכל 67 אנשים.

¹⁹ שיעור זה אינו כולל תביעות שנדחו בגין הכנסות או כפל גמלה.

²⁰ המראיינים היו דוברי השפות עברית וערבית. אנשים שיכלו לתקשר רק בשפות רוסית, אמהרית או שפת הסימנים לא יכולנו לראיין.

בשלב השלישי זהו מי שאפשר להניח כי ידעו את זכויותיהם בביטוח הלאומי²¹. מאחר שסכום קצבת הנכות וההטבות הנלוות לה גבוה בממוצע מ-3,000 ש"ח לחודש, הנחנו כי מי שידעו על קיום הקצבה היה כדאי להתעקש לקבלה. בקבוצה היו ארבעה סוגים: (א) מי שהיו זכאים לקצבה אחרת מענף נכות²² (שירותים מיוחדים, נידות, פיצוי לנפגעי גזת או פיצוי לנפגעי פוליו). (ב) מי שהיו זכאים לקצבת נכות כללית לפני מועד הריאיון אך לא במהלכו. (ג) מי שהגישו תביעה לאחד מענפי הנכות בביטוח הלאומי לפני מועד הריאיון (כולל בדיקת זכאות להטבות במס הכנסה לנכים). (ד) מי שהגישו תביעה לקצבת נכות בחודשים שחלפו מן הסקר הראשון עד הסקר השני²³.

בסך הכל זהו 179 אנשים שאפשר להניח שידעו את זכויותיהם בביטוח הלאומי: 12 קיבלו קצבאות אחרות מענף נכות, 61 היו זכאים לקצבת נכות בתקופה שלפני הסקר, 85 הגישו תביעה לאחד מענפי הביטוח בתקופה שלפני הסקר, ו-21 הגישו תביעה לאחד מענפי הנכות בחודשים שלאחר הסקר.

אדם עם מוגבלות זמנית לתקופה של פחות מ-91 ימים אינו זכאי לקצבה, ולכן, **בשלב הרביעי** בחנו מי מהאנשים שדיווחו על מוגבלות בסקר הראשון, מדווחים כעת שהמוגבלות הסתיימה – בסך הכל 56 אנשים²⁴.

הזכאות לקצבת נכות ניתנת רק למי שהנכות הרפואית המשוקללת שלהם שיעורה 40% לפחות, כך **בשלב החמישי** זהו מי שדיווחו כי ידעו על קיומה של קצבת נכות כללית, אך להערכתם מוגבלותם אינה חמורה דיה כדי להיות זכאים לה – בסך הכל 16 אנשים.

בשלב השישי זהו מי שלכאורה לא מיצו את זכאותם לקצבת נכות כללית בביטוח הלאומי: (א) 34 אנשים שידעו שהם עשויים להיות זכאים לקצבת נכות, אך לא הגישו בקשה בגלל קשיים בירוקרטיים (לא ידעו איך להגיש בקשה להכרה בנכות – 22, התקשו במילוי הטפסים או באיסוף כל האישורים הנדרשים – 9, חששו מהיחס של הפקידים במוסד – 2, התקשה להגיע מביתו אל הסניף – 1). (ב) 16 אנשים שטענו שמעולם לא חשבו שהם עשויים לקבל קצבה עקב נכותם ולא ידעו שהביטוח הלאומי משלם קצבאות נכות לאנשים עם בעיות רפואיות, שכושרם להשתכר נפגע.

חשוב להבהיר שכיוון שלא היה אפשר לזהות את הפוטנציאל הזכאים לקצבת נכות רק באמצעות מידע מנהלי-אובייקטיבי, ומאחר שמספר המזוהים כבעלי פוטנציאל לאי-מיצוי זכויות בנכות כללית היה קטן – טווח הטעות הסטטיסטית במחקר גבוה כנראה מ-5%. בלוח 22 מובא סיכום הממצאים של הבדיקה למיצוי זכויות בקצבת נכות כללית: לצד מספר המשתתפים בסקר, מוצגת הערכה של מספרם בקרב האוכלוסייה הכללית בגיל העבודה.

²¹ בפרק זה יש הנחה סמויה שלפיה אין מקרים שהביטוח הלאומי טעה בבדיקתם (אנשים שלכאורה היו צריכים לקבל קצבה ולא קיבלו, או אנשים אשר קיבלו קצבה ולא היו זכאים לה). ברור שבעולם מציאותי זו הנחה מוגזמת.

²² מאחר שהמבחנים לקביעת אחוזי נכות רפואית לקצבת נכות אינם זהים בהכרח למבחנים האלה לקצבאות אחרות, תיתכן הטיה בתוצאות.

²³ בשל פרק הזמן הארוך שחלף ממועד הסקר הראשון, ויתרנו על אפשרות לברר עם אנשים אלה מדוע לא פנו לביטוח הלאומי למימוש זכאותם לקצבת נכות בשנים 2009-2010.

²⁴ גם במקרה זה, במהלך הזמן שחלף, בחרנו שלא לברר עם אנשים אלה כמה זמן נמשכה בפועל המוגבלות שעליה דיווחו.

סיכום ממצאי הבדיקה למיצוי זכויות בנכות כללית, 2009

אומדן מספרם באוכלוסייה הכללית	מספר המשתתפים בסקר	
1,000,000	1,508	סך הכל
200,000	774	מקבלי קצבת נכות כללית
800,000	734	אינם מקבלים קצבה
289,940	266	מזה: לא איבדו מכושרם להשתכר
66,490	61	סבלו ממוגבלות זמנית בלבד או שנפטרו
73,030	67	אינם זכאים לקצבה בגין כפל גמלאות
13,080	12	זכאים לגמלת אחרת מענף נכות
66,490	61	היו זכאים בעבר לקצבה אך זכאותם הופסקה
92,650	85	הגישו בעבר תביעה לקצבה שנדחתה
22,890	21	הגישו תביעה לקצבה אך לא בתכוף למועד המוגבלות
17,440	16	אנשים שמוגבלותם אינה מספיק חמורה כדי לזכות בקצבה
37,060	34	אנשים אשר לא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות
17,440	16	אנשים אשר לא הגישו תביעה לנכות בשל היעדר ידע
103,550	95	אנשים שלא אותרו

כדי לחשב את שיעור מיצוי הזכויות בנכות כללית, הנחנו שתי הנחות חשובות: (א) הסיכוי של אדם עם מוגבלות שלא הגיש תביעה לקצבת נכות להיות זכאי לה, זהה לסיכוי של מי שהגיש תביעה שיתקיימו בו תנאי הזכאות הרפואיים לה, כלומר 41%. (ב) התפלגות הסיבות לאי-מיצוי זכויות בקרב האוכלוסייה שלא השתתפה בסקר זהה להתפלגות הסיבות בקרב האוכלוסייה שהשתתפה בסקר ושדיווחה על מוגבלות זמנית בלבד או מוגבלות לא חמורה דיה או שלא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות או בשל העדר ידע.

כאמור, חישוב השיעור של מיצוי הזכויות תלוי בהגדרת האוכלוסייה הפוטנציאלית למיצוי זכויות. לצורך חישוב האומדן, עשינו שימוש בכמה חלופות:

(1) מיצוי זכויות מוגדר כיחס שבין מספר המקבלים לבין מספר הזכאים לכאורה – כלומר האוכלוסייה הפוטנציאלית מורכבת ממקבלי הקצבה (200,000) ומאומדן מספרם של המקבלים הפוטנציאליים בקרב מי שלא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות או בשל העדר ידע (54,500) מוכפל באחוז האישורים. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000}{(200,000 + 54,500 * 0.41)} = 90\%$$

(2) מיצוי זכויות מוגדר בדומה ל-(1), אולם אומדן המקבלים הפוטנציאליים בקרב מי שלא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות או בשל העדר ידע, כולל גם את החלק באוכלוסייה

שלא אותר בסקר (42,510)²⁵ מוכפל באחוז האישורים. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000}{(200,000 + (54,500 + 42,510) * 0.41)} = 83\%$$

(3) מיצוי זכויות מוגדר כיחס שבין מספר המתוודעים לביטוח הלאומי לבין מספר המתוודעים הפוטנציאלי – כלומר האוכלוסייה הפוטנציאלית מורכבת ממקבלי הקצבה (200,000), ממי שקיבלו או שהגישו תביעה לקצבת נכות או לקצבה אחרת בענף נכות (195,110), ממי שמוגבלותם אינה חמורה דיה (17,440) וממי שלא הגישו תביעה לקצבה (54,500)²⁶. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000 + 195,110 + 17,440}{(200,000 + 195,110 + 17,440 + 54,500)} = 88\%$$

(4) מיצוי זכויות מוגדר בדומה ל-(3), אולם אומדן האנשים שלא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות או בשל העדר ידע, כולל את חלק האוכלוסייה שלא אותר בסקר (42,510)²⁷. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000 + 195,110 + 17,440}{(200,000 + 195,110 + 17,440 + 54,500 + 42,510)} = 81\%$$

(5) מיצוי זכויות מוגדר כיחס שבין מספר המקבלים לבין מספר המקבלים הפוטנציאליים – כלומר האוכלוסייה הפוטנציאלית מורכבת ממקבלי הקצבה (200,000), ממי שקיבלו או שהגישו תביעה לקצבת נכות או לקצבה אחרת בענף נכות (195,110), ממי שמוגבלותם איננה חמורה דיה (17,440), וממי שלא הגישו תביעה לקצבה (54,500) מוכפל באחוז האישורים. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000}{(200,000 + (195,110 + 17,440 + 54,500) * 0.41)} = 65\%$$

(6) מיצוי זכויות מוגדר בדומה ל-(5), אולם אומדן האנשים שלא הגישו תביעה מסיבות בירוקרטיות או בשל היעדר ידע כולל את חלק מהאוכלוסייה שלא אותרה בסקר (42,510) מוכפל באחוז האישורים. על-פי חלופה זו, שיעור מיצוי הזכויות הוא:

$$\frac{200,000}{(200,000 + (195,110 + 17,440 + 54,500 + 42,510) * 0.41)} = 61\%$$

²⁵ חלק מהאוכלוסייה שלא אותרה שמשוייך שאילו היה נשאל היה עונה שלא הגיש מסיבות בירוקרטיות או בשל היעדר ידע.

²⁶ ללא התחשבות בשיעור הזכאים לפי המבחנים הרפואיים.

²⁷ בדומה להערה (25).

הפער הגדול בין התוצאות ממחיש את שבריריות הממצאים, שאי אפשר להתגבר עליה בהעדר מידע זמין ומהימן לכלל ההיבטים המשפיעים על הזכאות לקצבת נכות כללית, ובייחוד בנוגע למצב הרפואי של כלל האוכלוסייה בגיל העבודה.

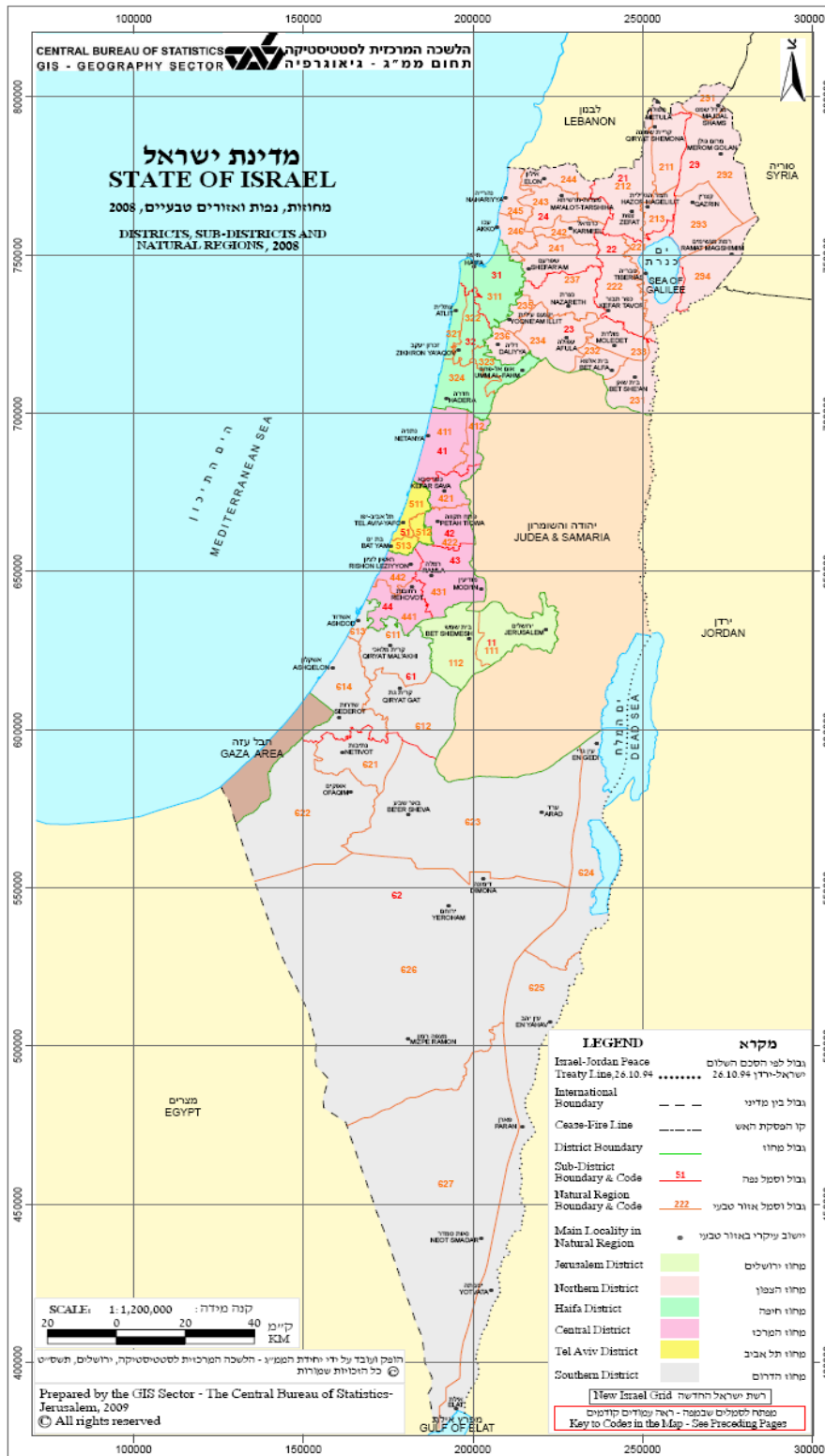
פעולות להרחבת מיצוי הזכויות בביטוח הלאומי

במקביל וללא קשר לממצאי הסקר, המוסד לביטוח לאומי נוקט בשנים האחרונות כמה יוזמות כדי להרחיב את מיצוי הזכאות בקרב המבוטחים. להערכתנו, אחת הדרכים (גם אם לא העיקרית) להבטחת מיצוי הזכויות היא הנגשת המידע ופישוט ההליכים הבירוקרטיים. להלן אחדות מן הפעולות שנעשו במוסד בתחום זה:

- אתר האינטרנט של המוסד הותאם והוגש בהתאם לצורכי האוכלוסייה, ואפשר להגיש בו תביעות לגמלאות שונות, ומ-2014 גם לקצבת נכות כללית.
- הדרכות לעובדים סוציאליים ואנשי מקצוע מלשכות הרווחה העירוניות, בתי החולים ומשרדי הממשלה השונים, בענייני הטבות וזכויות בביטוח הלאומי.
- הקמת עמדות שירות בבתי החולים, שבהן אפשר לקבל מידע או להגיש תביעות לקצבאות. ביום הנכה הבינלאומי 2013 איישו עובדי המוסד עמדות כאלה בבתי חולים שלא היו בהם עמדות קבועות.
- הקמת מרכזי שירות **יד מכוונת** כדי להכין את המבוטחים לוועדות הרפואיות: סיוע בהכנת התיק הרפואי ובהכנה לקראת המפגש עם הרופאים. המרכז הראשון הוקם ליד סניף המוסד בחיפה.
- פנייה למקבלי גמלאות שייתכן שאינם ממצים את מלוא זכויותיהם. מ-2014 פנייה גם למי שעשויים להיות זכאים לתוספת בעבור בני המשפחה התלויים בהם.

נספח

חלוקת מדינת ישראל למחוזות ולנפות



מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

Abstract

According to a research by the National Insurance Institute of Israel (NII) and the Myers - JDC - Brookdale Institute, there are about a million people living in Israel who define themselves as limited to some degree or another that affects their functioning¹. About 259,000 of these persons receive a benefit (some type of benefit) from the General Disability insurance branch of the NII. Recipients of a general disability pension constitute about 90% of all those entitled to a benefit from this insurance branch.

In 2014, the number of recipients of general disability pension reached 228,506 as a monthly average, or an estimated 4.7% of the population of the age eligible for benefit (from 18 to retirement age). After about a decade during which the age of retirement changed and Amendment 109 ("Laron Law") was enacted, one can note a stability in the annual rate of recipients – 2% – identical to the rate of the natural growth of the population.

This publication presents the demographic, health and occupational characteristics of the recipients of general disability pension in 2014, and sketches a profile of the average recipients, distinguishing between those who began receiving the pension in 2014 and those who began receiving it in previous years.

¹ Naon et al. (2012), **People with disabilities in Israel's working-age population: Prevalence, characteristics and employment status**, National Insurance Institute.



NATIONAL INSURANCE INSTITUTE
Research and Planning Administration

Recipients of General Disability Pension, 2014

by
Ofir Pinto

Jerusalem, February 2016